

Hartelijk welkom!

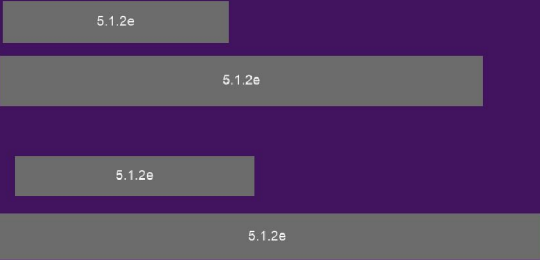
De presentatie van de Corona gedragsunit
begint om 12:05 uur.

Bezoek onze website

Resultaten 17e ronde vragenlijstonderzoek & Fijnmazig vaccineren

Vragenlijstonderzoek Ronde 17

- › Invulperiode 24 - 28 nov
- › 46.441 deelnemers in totaal, trends voor deelnemers die min. 2x hebben meegedaan
- › wat ouder, vaker vrouw en hoger opgeleid
dan gemiddeld voor de Nederlandse bevolking

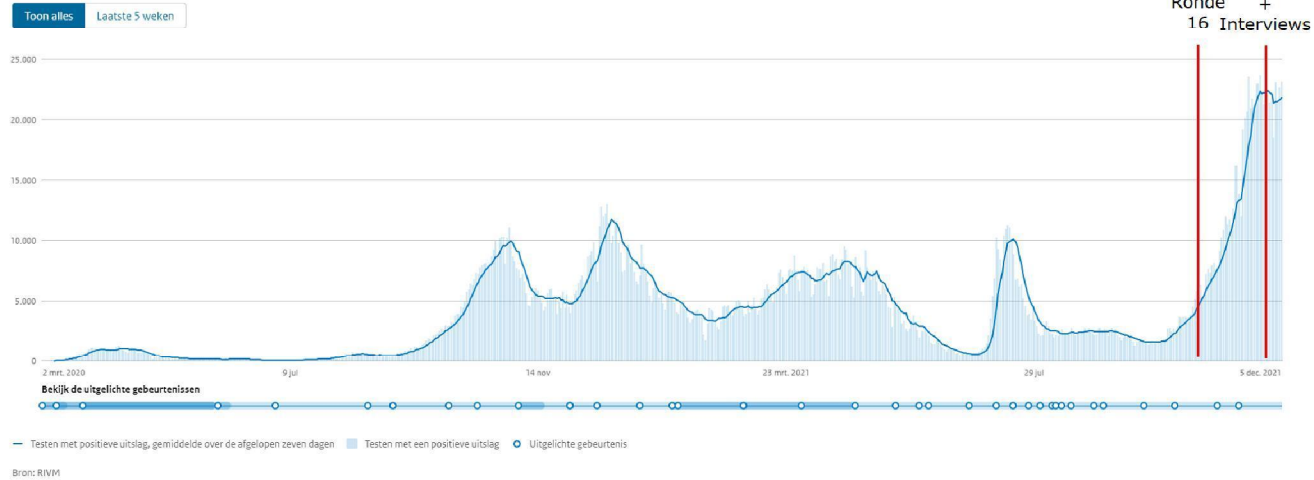
Focus op:

- Naleving, draagvlak
- Welbevinden
- Coronatoegangsbewijs
- Vaccinatie (→ Ook op basis van trendonderzoek en interviews gedragsunit en GGD)
- Vertrouwen in de overheid

Aantal positief geteste mensen door de tijd heen

Deze grafiek laat zien van hoeveel mensen gemeld is dat ze positief getest zijn op het coronavirus.

- > Ronde 16: 20-24 oktober
- > Ronde 17: 24-28 november
- > Interviews: 23-29 november

- > 13 november: Strengere maatregelen

Hoofdbevindingen

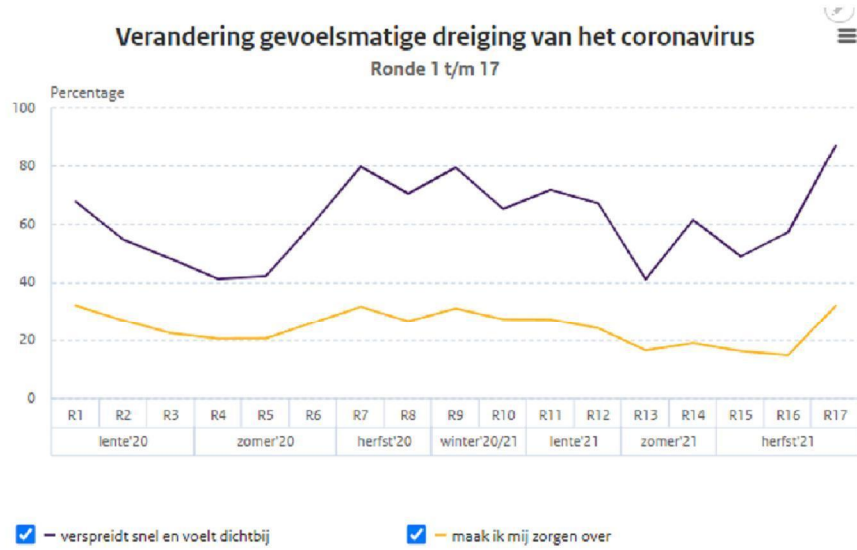
1. Meer ervaren dreiging van het virus, afname sociale activiteiten
2. Draagvlak coronatoegangsbewijs laag onder deelnemers die niet gevaccineerd zijn
3. Na lange verbetering weer een daling in welbevinden, met name onder jongeren
4. Drang van overheid kan reden zijn om wel én niet te vaccineren
5. Vertrouwen in de overheid opnieuw flink gedaald

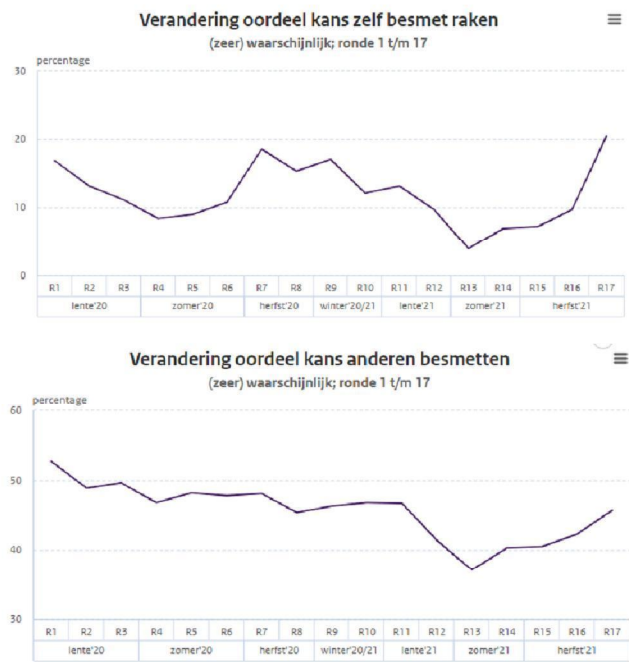
Meer ervaren dreiging van het virus, afname sociale activiteiten

Dreiging van het virus

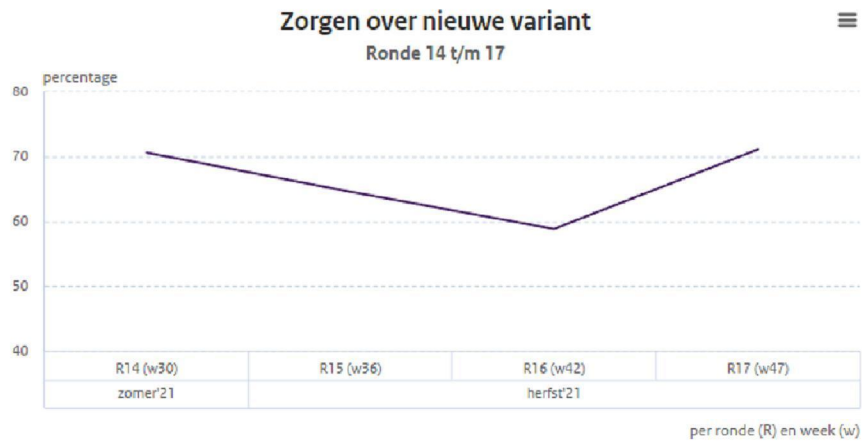

Resultaten 17e ronde vragenlijstonderzoek
09-12-2021

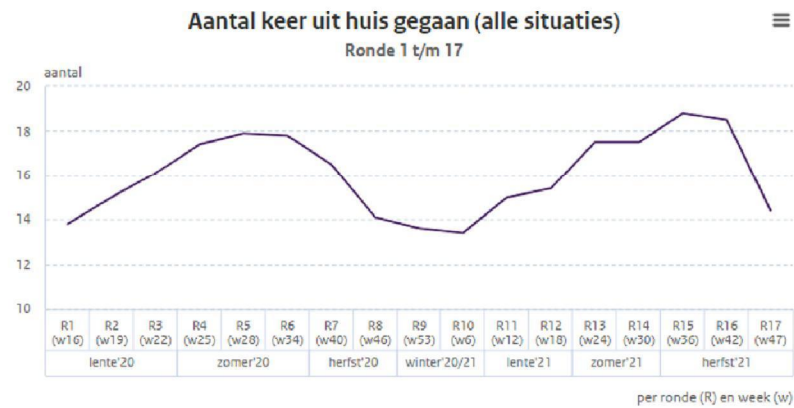
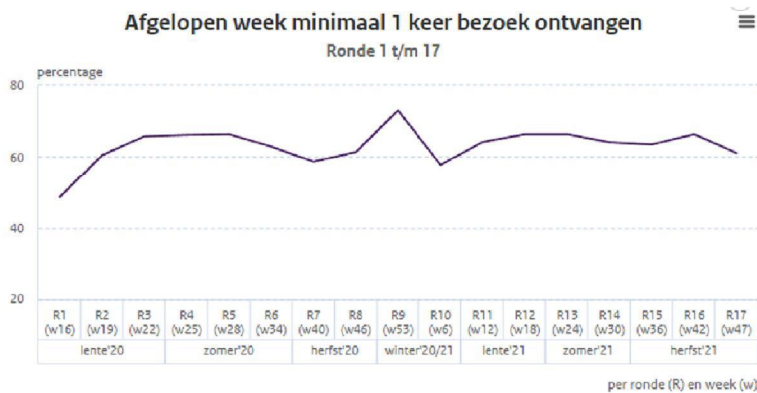
Ik maak me zorgen over nieuwe varianten van het virus

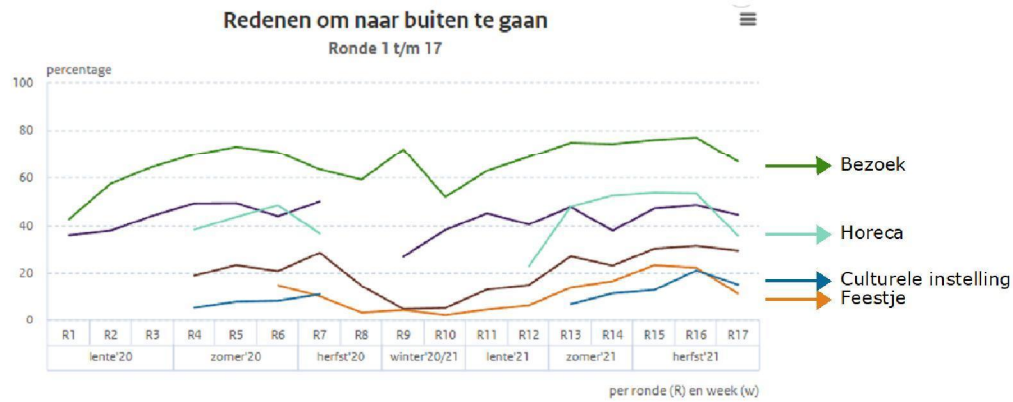
Sociale activiteit

- › Minder deelnemers hebben bezoek ontvangen dan vorige ronde
  - › Ontvangen ook minder gasten tegelijk
- › Deelnemers zijn minder vaak uit huis gegaan

Afname sociale activiteit

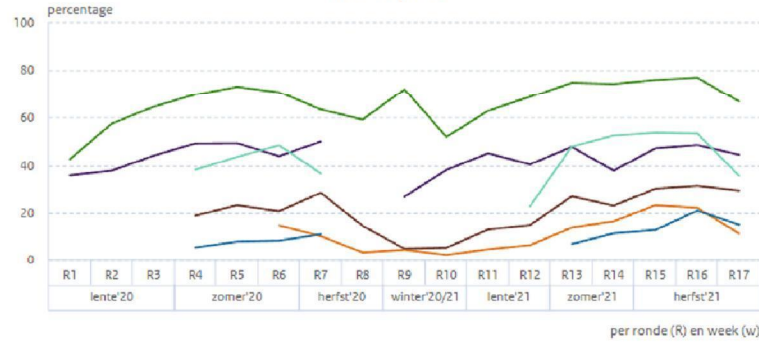

- om te werken
- boodschappen doen
- frisse neus halen, een rondje fietsen of hardlop...
- bij een feestje (bijv. een verjaardag, bruiloft)
- om een horecagelegenheid te bezoeken
- naar school/opleiding gaan
- voor iemand zorgen
- georganiseerd sportverband
- om familie of vrienden te bezoeken
- om een culturele instelling te bezoeken

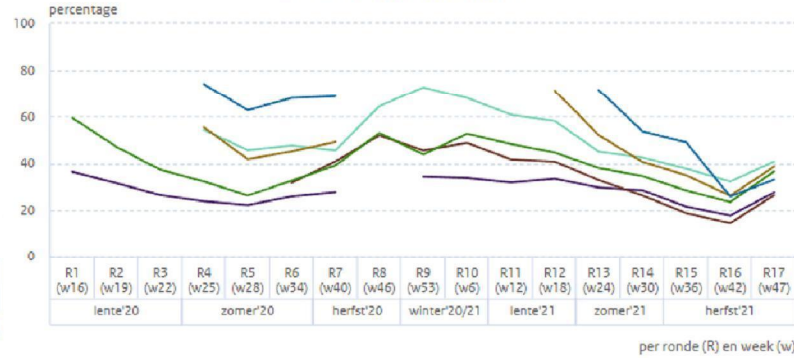
Afname sociale activiteit

Redenen om naar buiten te gaan
Ronde 1 t/m 17

- om te werken
- boodschappen doen
- frisse neus halen, een rondje fietsen of hardlop...
- bij een feest(je) (bijv. een verjaardag, bruiloft)
- om een horecagelegenheid te bezoeken
- naar school/opleiding gaan
- voor iemand zorgen
- georganiseerd sportverband
- om familie of vrienden te bezoeken
- om een culturele instelling te bezoeken

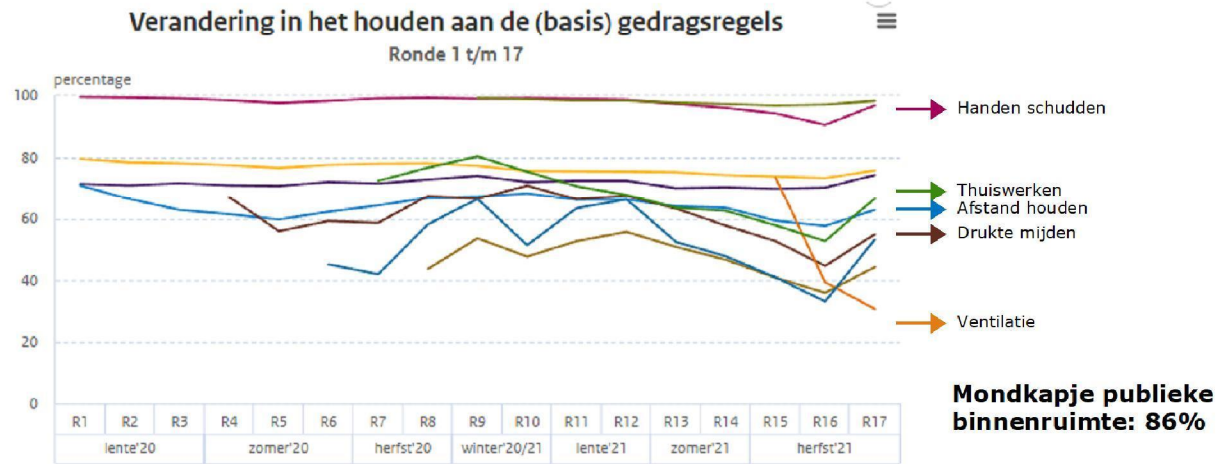
Verandering mate waarin mensen dichterbij kwamen dan 1,5 meter
Zelden of nooit; ronde 1 t/m 17

- op werk
- boodschappen doen
- georganiseerd sportverband
- frisse neus halen, een rondje fietsen of hardlop...
- bij een horecagelegenheid
- op school/opleiding
- voor iemand zorgen
- bij een feest(je) (bijv. een verjaardag, bruiloft)
- bezoek thuis ontvangen, familie of vrienden be...
- bij een culturele instelling

Naleving gedragsadviezen

- hoesten/niezen in elleboog (1)
- geen handen schudden (2)
- voldoende afstand houden van anderen (1)
- voor voldoende frisse lucht zorgen in woning (2)
- thuisblijven bij klachten (2)

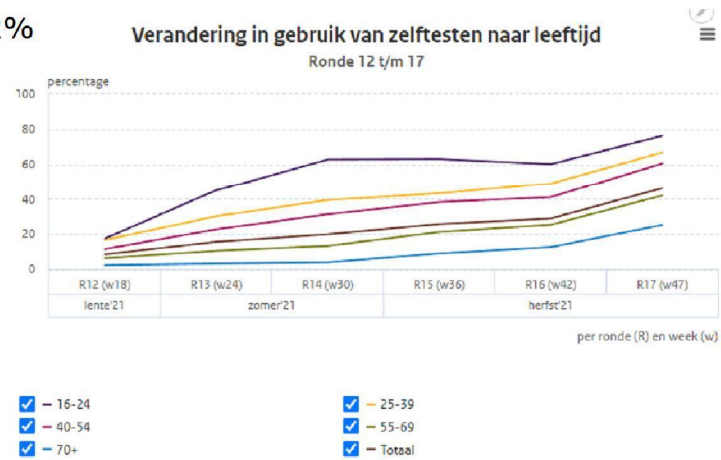
- handen wassen als het nodig is (1)
- mondkapje in openbaar vervoer (2)
- niet op drukke plek geweest of elke keer omgek...
- thuiswerken (3)
- testen bij klachten (2)

(1) % aantal keren, (2) % van deelnemers, (3) % van totaal werkuren

Testen en zelftesten

- > 26% laten testen (30% > 1x), vorige ronde 12%
- > 48% zelftest (57% > 1x)
  - 4% positief (n=817), vorige ronde 1%
    - Zonder klachten: 0,4%
    - Met klachten zonder onderliggende aandoening: 7,5%
  - 92% hertest GGD
- > Na positieve test heeft 84% contact met GGD (n=1179):
  - 18% (vs. 44%) contacten doorgegeven
  - 3% (vs. 16%) samen met ggd gewaarschuwd
  - 63% (vs. 31%) zelf gewaarschuwd

Reden om te laten testen

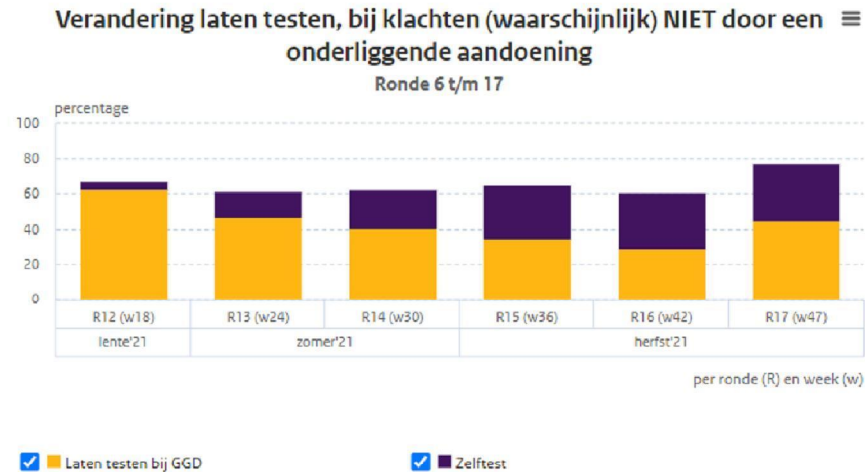
63,4	Ik had klachten die door het coronavirus veroorzaakt kunnen worden	
30,4	Ik was in contact geweest met een besmet persoon	12% eind okt
16,1	Ik wilde meer zekerheid hebben dat ik het coronavirus niet had	
7,8	Ik had een coronatoegangsbewijs nodig om toegang te krijgen tot een culturele, sociale of sportieve activiteit of evenement	
7,5	Aantal deelnemers dat één van de buitenland-redenen kiest	
6,4	Ik had een zelftest gedaan die positief was en wilde me laten hertesten	
5,4	Anders, namelijk:	

Reden voor een zelftest

37,3	om meer zekerheid te hebben dat ik het coronavirus niet had	
36,1	ik corona-gerelateerde klachten had	
28,3	om meer zekerheid te hebben dat ik anderen niet kon besmetten toen ik op bezoek ging	
20,6	om meer zekerheid te hebben dat ik anderen niet kon besmetten tijdens een evenement, bijeenkomst of activiteit	
16,9	ik werd gewaarschuwd dat ik in contact was geweest met een besmet persoon	7% eind okt
12,5	om met meer mensen samen te kunnen komen	
12,4	ik ben gevraagd door mijn school of werk om een zelftest te doen	
8,8	om meer zekerheid te hebben dat ik anderen in mijn huishouden niet kon besmetten	
8,6	één van mijn huisgenoten had corona-gerelateerde klachten	
5,8	ik kwam terug uit het buitenland	
3,0	ik wilde weten hoe het is om een zelftest af te nemen	
2,0	om geen 1,5 meter afstand te hoeven houden van anderen	
4,8	anders, namelijk...	

Testen en zelftesten bij klachten

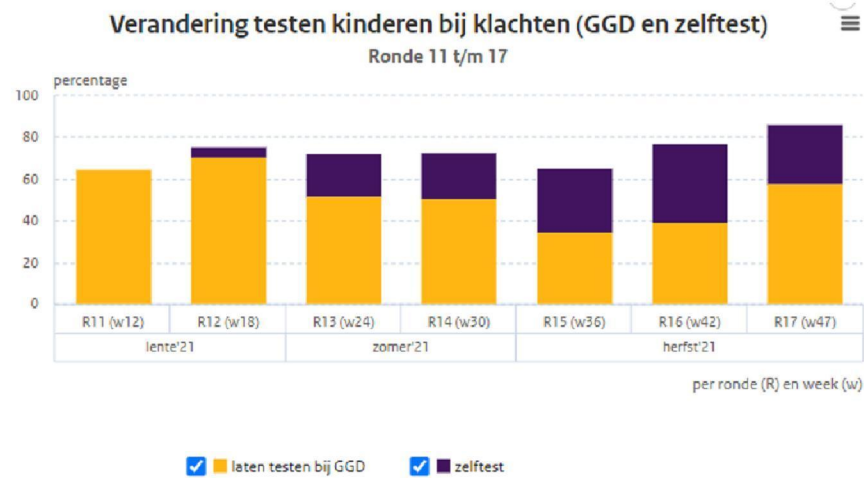

Redenen om niet te laten testen:

- > Al een zelftest gedaan (46%)
- > Hele milde klachten (35%)
- > Klachten altijd in deze periode (32%)
- > Kans op besmetting is klein (23%)
- > Ik ben gevaccineerd (17%)
- > Te druk bij de GGD (7%)

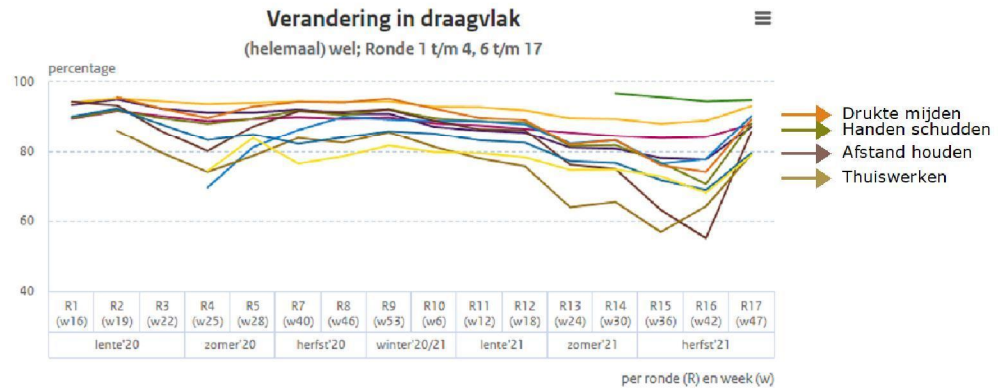

Testen bij kinderen

Verklaringen voor gedrag (1): draagvlak

- 20 seconden handen wassen
- papieren zakdoekjes gebruiken
- mondkapje in ov
- vermijd drukte
- thuiswerken
- testen bij klachten
- hoesten/niezen in elleboog
- geen handen schudden
- 1,5 meter afstand houden
- voor voldoende frisse lucht zorgen in woning
- in quarantaine gaan bij klachten

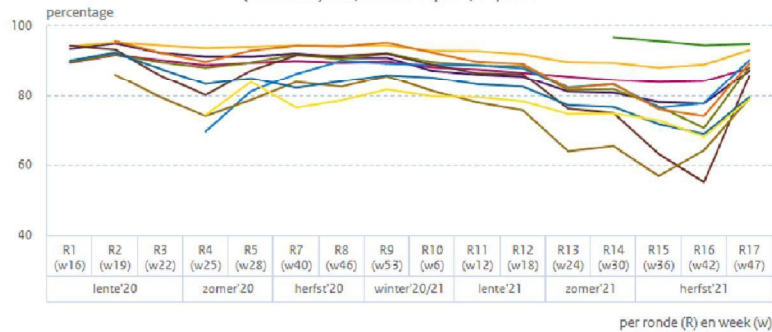
Resultaten 17e ronde vragenlijstonderzoek
09-12-2021

Verklaringen voor gedrag (1): draagvlak

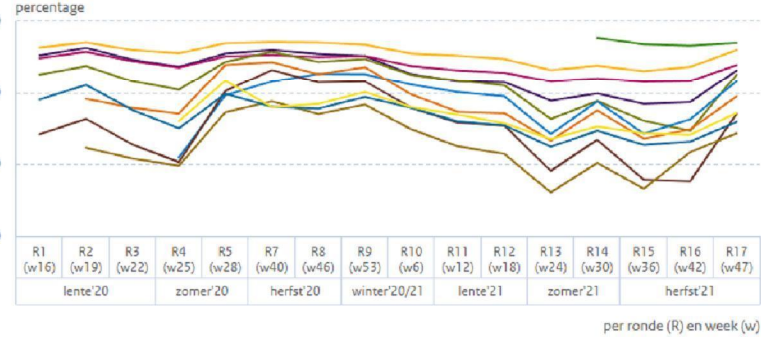
Nu

Verandering in draagvlak
(helemaal) wel; Ronde 1 t/m 4, 6 t/m 17

Over 6 maanden

Verandering in draagvlak
(helemaal) wel; Ronde 1 t/m 4, 6 t/m 17

- 20 seconden handen wassen
- papieren zakdoekjes gebruiken
- mondkapje in ov
- vermijd drukte
- thuiswerken
- testen bij klachten
- hoesten/niezen in elleboog
- geen handen schudden
- 1,5 meter afstand houden
- voor voldoende frisse lucht zorgen in woning
- in quarantaine gaan bij klachten

- 20 seconden handen wassen
- papieren zakdoekjes gebruiken
- mondkapje in ov
- vermijd drukte
- thuiswerken
- testen bij klachten

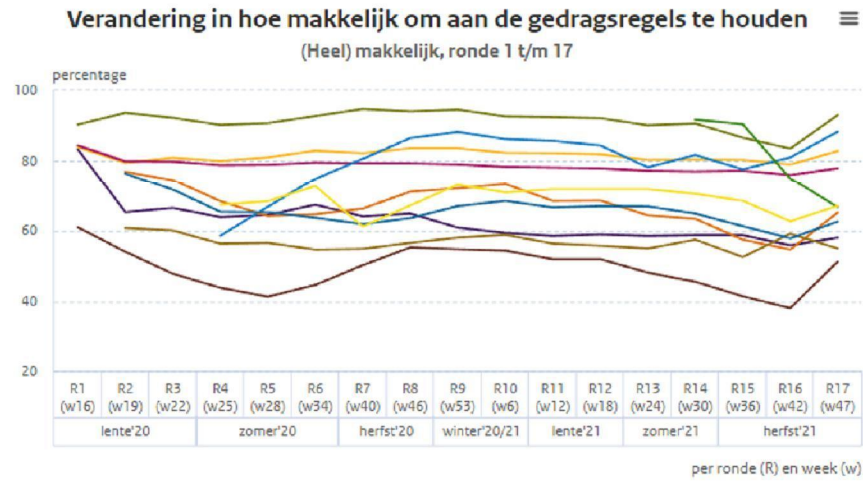
- hoesten/niezen in elleboog
- geen handen schudden
- 1,5 meter afstand houden
- voor voldoende frisse lucht zorgen in woning
- in quarantaine gaan bij klachten

Resultaten 17e ronde vragenlijstonderzoek
09-12-2021

Verklaringen voor gedrag (2)

- > Deelnemers vinden het makkelijker om de maatregelen na te leven

- 20 seconden handen wassen
- papieren zakdoekjes gebruiken
- mondkapje in openbaar vervoer
- vermijd drukte
- thuiswerken
- testen bij klachten
- hoesten/hiezen in elleboog
- geen handen schudden
- 1,5 meter afstand houden
- voor voldoende frisse lucht zorgen in woning
- in quarantaine gaan bij klachten

Resultaten 17e ronde vragenlijstonderzoek
09-12-2021

Draagvlak coronatoegangsbewijs laag onder deelnemers die niet gevaccineerd zijn

Coronatoegangsbewijs

% plek bezocht in de afgelopen week waar CTB nodig is

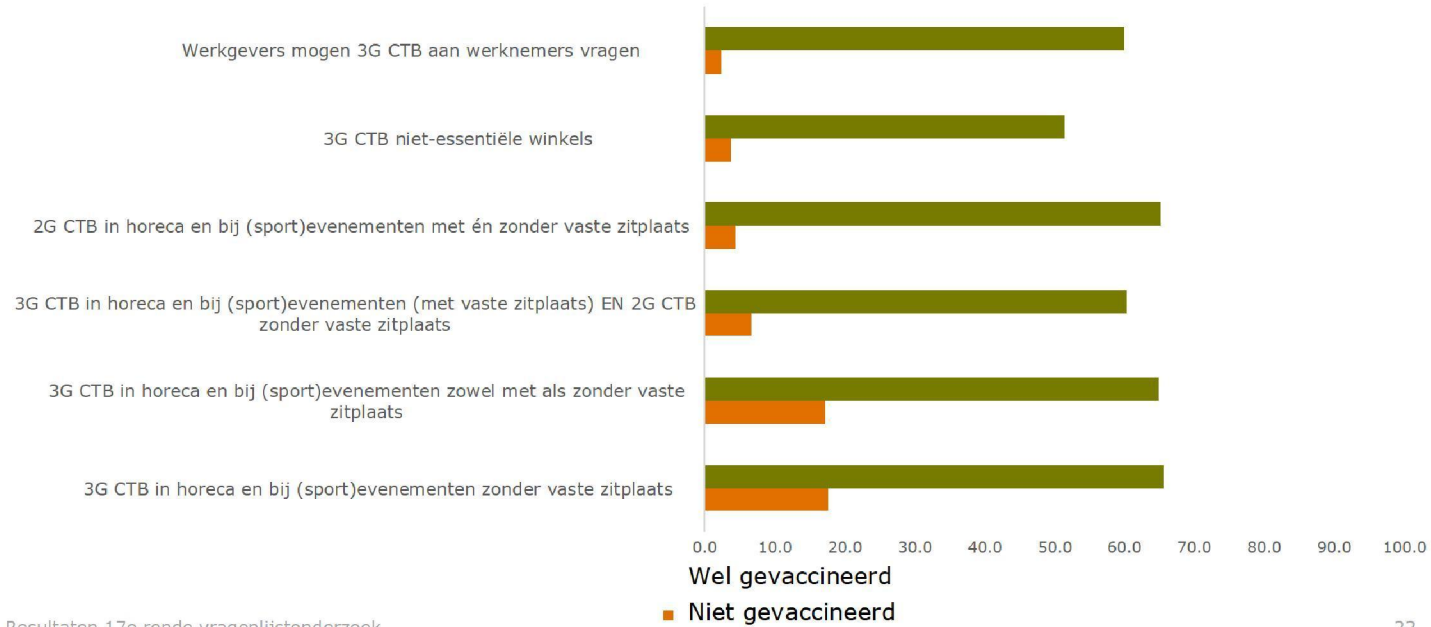
Locatie	Gevaccineerd of hersteld (N = 41.555)	Niet gevaccineerd (N=1.711)
Totaal	66	32
Restaurant	37	15
Cafe	12	6
Terras	9	4
Concert of festival	3	2
Bioscoop, theater of museum	15	4
Binnensportlocatie	28	13
Anders	10	6

Reden om de afgelopen week niet naar een plek te gaan waar het CTB nodig is (%)

Reden	Gevaccineerd of hersteld (N=14.297)	Niet gevaccineerd (N=1.178)
Geen zin, tijd of geld	41	12
Te groot risico	34	8
Kon door ziekte of quarantaine niet gaan	8	1
Ik wil het CTB niet gebruiken	2	15
Ik heb geen CTB en wil me niet laten testen	<1	48
Lukt niet om app te gebruiken of CTB te printen	<1	<1
Anders	16	17

Draagvlak 2G 3G

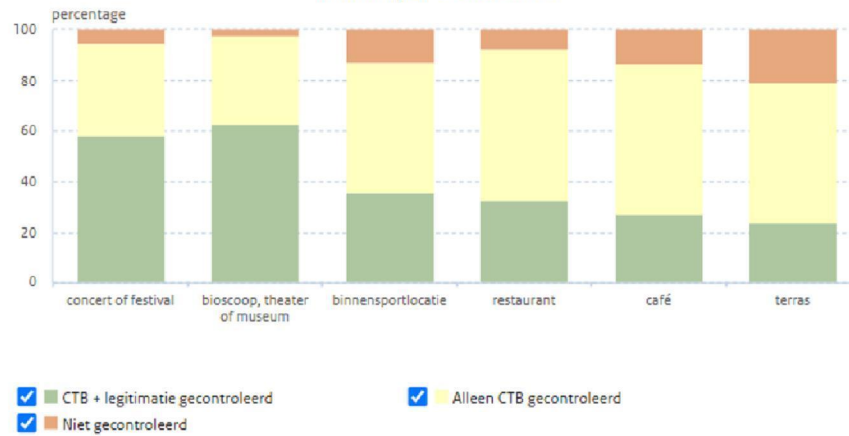
Resultaten 17e ronde vragenlijstonderzoek
09-12-2021

Handhaving CTB

Laten zien van coronatoegangsbewijs (CTB) en legitimatie bij bezoek aan...

Ronde 17, 24 - 28 november

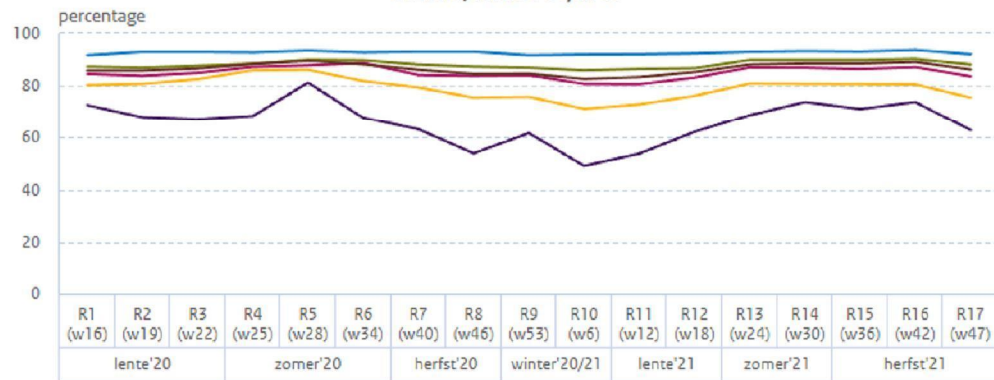
Na een lange verbetering weer daling in welbevinden, vooral onder jongeren

Welbevinden

Verandering psychische gezondheid naar leeftijd

Gezond; Ronde 1 t/m 17

per ronde (R) en week (w)

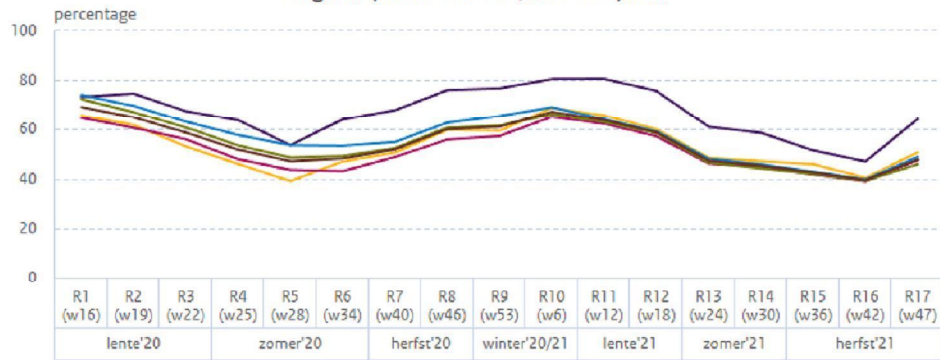
- 16-24
- 25-39
- 40-54
- 55-69
- 70+
- Totaal

Resultaten 17e ronde vragenlijstonderzoek
09-12-2021

Welbevinden

Verandering in eenzaamheid naar leeftijd
Enigszins /sterk eenzaam; Ronde 1 t/m 17

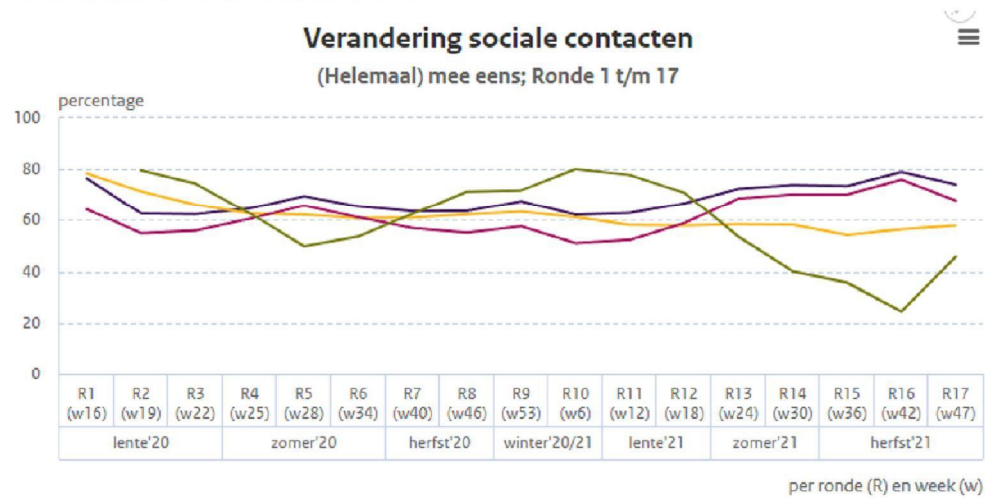

per ronde (R) en week (w)

- 16-24
- 25-39
- 40-54
- 55-69
- 70+
- Totaal

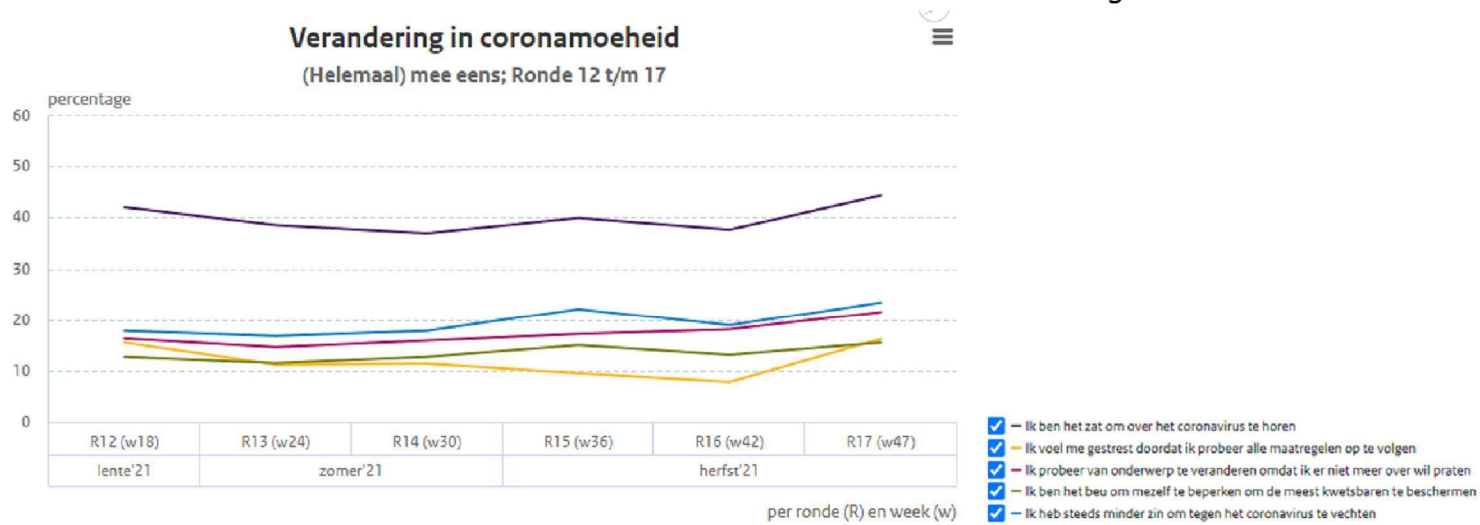
Kwaliteit sociale contacten

- goed contact met vrienden en familie
- digitale/telefon. contacten als positief ervaren
- kwaliteit sociale contacten als goed ervaren
- mis het om vrienden en familie in het echt te zien

Corona moeheid

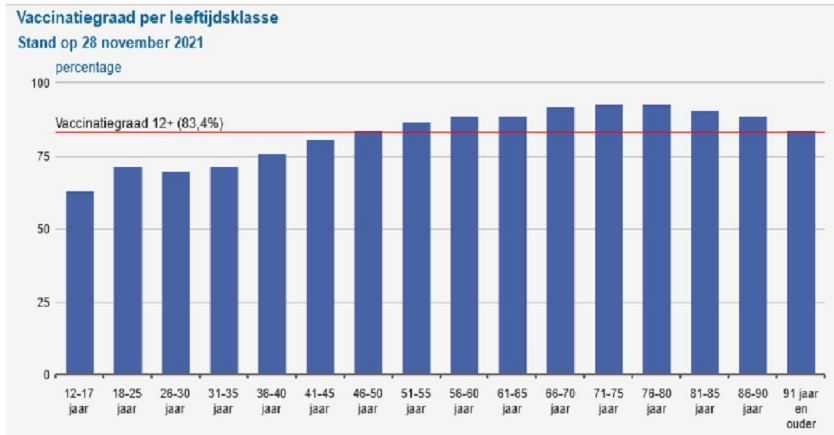
Hier nog een quote invoegen?

Drang van overheid kan reden zijn om wel én niet te vaccineren

Vaccinatiestatus

Tabel 2: Geschatte opkomst en vaccinatiegraad COVID-19-vaccinatie, week 1 t/m week 48, 2021¹⁻⁶

Leeftijdsgroep	Geboortejaren	Opkomst	Vaccinatiegraad
12 en ouder	2009 en eerder	87,0%	83,7%
18 en ouder	2003 en eerder	88,8%	85,5%

Resultaten 17e ronde vragenlijstonderzoek
09-12-2021

Redenen om recent te laten vaccineren

	redenen recent vaccineren (helemaal) niet van toepassing	(helemaal) wel van toepassing
Ik wilde mensen in mijn omgeving beschermen tegen corona	16,4	73,4
Ik wilde mezelf beschermen tegen corona	18,1	71,8
Ik wilde bijdragen aan het bestrijden van de coronacrisis	17,7	69,4
Om een coronatoegangsbewijs te krijgen	43,6	43,0
Ik voelde me onder druk gezet om me te laten vaccineren	64,6	28,0

Redenen niet vaccineren

redenen niet vaccineren	(helemaal) niet van toepassing	(helemaal) wel van toepassing
Ik voel me onder druk gezet om me te laten vaccineren	7,4	87,5
Ik maak me zorgen over mogelijke langetermijneffecten van de vaccinatie	5,9	87,1
Ik heb vertrouwen in mijn eigen immuunsysteem of goede gezondheid	5,9	84,0
Ik heb geen vertrouwen in de motieven van de overheid wat betreft vaccinatie	8,3	77,0
Ik denk dat het vaccin onvoldoende werkt tegen corona	10,5	72,0

Redenen om niet te laten vaccineren

- › Aanvullende open vraag '*Heeft u nog andere redenen om u niet te laten vaccineren?*', ingevuld door n=1.654 (van de n=2.296) en gecodeerd.

- › Genoemde redenen:
  - Werking en bijwerkingen van het vaccin (op de lange termijn)
  - Kritiek op het coronabeleid
  - Onderliggende aandoeningen of gezondheidsproblemen die van vaccineren weerhouden.
  - Integriteit eigen lichaam/dwang
  - Al corona hebben gehad
  - Alternatieven (bijv. beter om echte virus te krijgen, gezonde levensstijl, hou me aan de 1,5 meter)
  - Geen vertrouwen in de overheid
  - Vertrouwen in eigen gezondheid ('Ik ben gezond', vertrouw op eigen immuunsysteem)

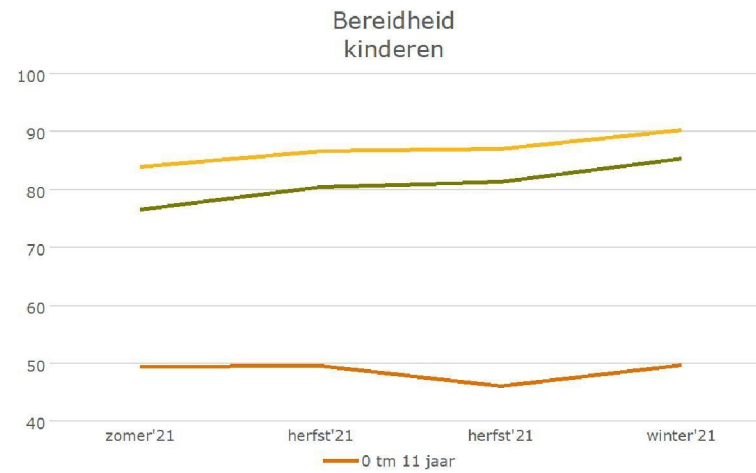
Redenen om wel te laten vaccineren

- › Open antwoorden op de vraag 'Wat zou voor u een reden kunnen zijn om u alsnog te laten vaccineren tegen corona?' ingevuld door n=901 (van de n=1.064) respondenten en gecodeerd.

- › Genoemde redenen:
  - Als **werking en bijwerkingen** van huidige vaccin op lange termijn **duidelijk** zijn (bijv. langdurige bescherming, hogere effectiviteit, testfasen doorlopen)
  - Als beleid, wat als **vrijheidsbeperking** wordt ervaren door mensen die niet zijn gevaccineerd, (verder) wordt doorgevoerd (zoals 2G of vaccinatieplicht).
  - Als er een '**traditioneel**' eiwit of proteïne **vaccin** wordt ontwikkeld
  - Als de **gezondheidssituatie** van de deelnemer zou veranderen (ouder worden, in risicogroep of 'na mijn zwangerschap').
  - Als **vertrouwen** in de overheid en instituten hersteld is (transparantie, eerlijke informatie, ander kabinet).
  - Als de **dreiging** van het **virus** oploopt (gevaarlijkere variant, ernstig ziek kunnen worden).
  - Als 'de druk eraf is' **en keuzevrijheid** hiermee terugkeert.

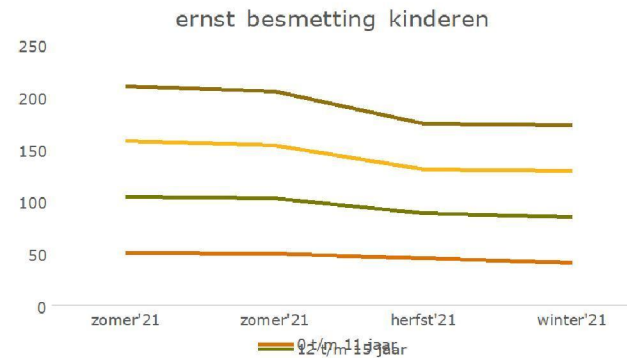
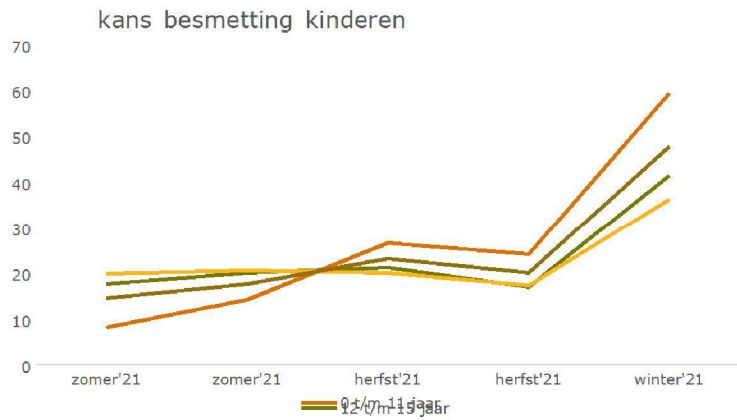
Vaccinatiebereidheid kinderen

vaccinatiebereidheid kinderen trend	0 tm 11 jaar	12 tm 15 jaar	16 tm 17 jaar
zomer'21	49,5	76,7	84,1
herfst'21	49,7	80,5	86,8
herfst'21	46,2	81,4	87,2
winter'21	49,8	85,4	90,4

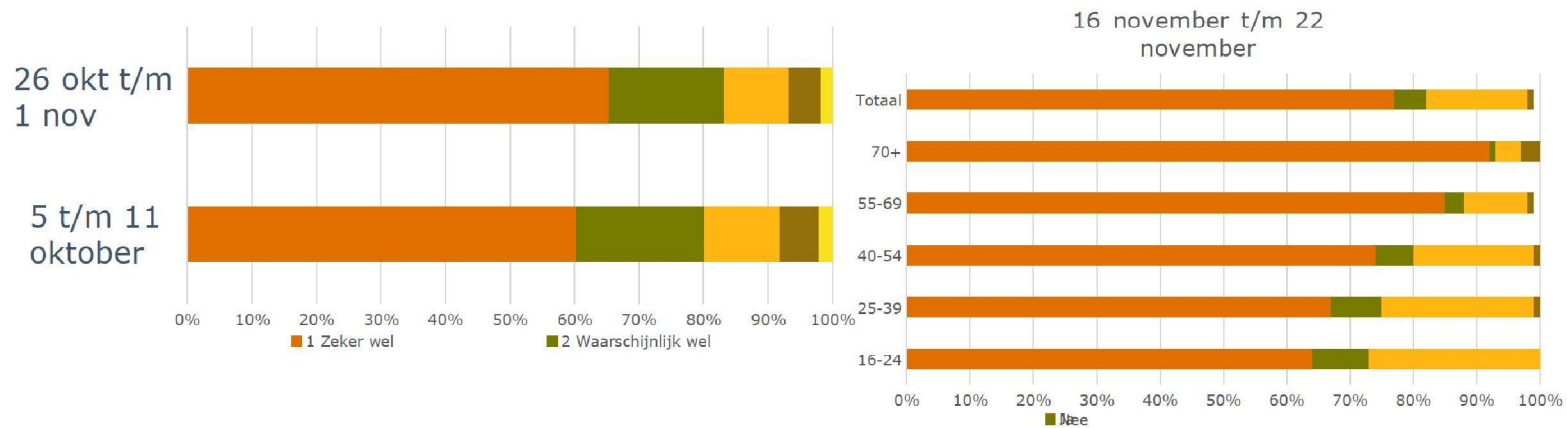
Ervaren risico en ernst besmetting kind

Bereidheid booster

Stel dat de Gezondheidsraad adviseert aan iedereen die al is gevaccineerd om een boostervaccin te halen. Zou u dit dan doen?

Redenen booster wel (interviews)

- bescherming tegen het coronavirus
- de effectiviteit van eerder genomen vaccins daalt,
- het boostervaccin zorgt voor dalende besmettingscijfers
- de kans kleiner dat je in het ziekenhuis terechtkomt
- het boostervaccin helpt om uit de pandemie te komen

- boostervaccin geeft zelfvertrouwen en zekerheid
- het werkt en is veilig
- is nodig om een QR-code te kunnen krijgen in de toekomst

Redenen booster niet /twijfel (interviews)

Geen booster

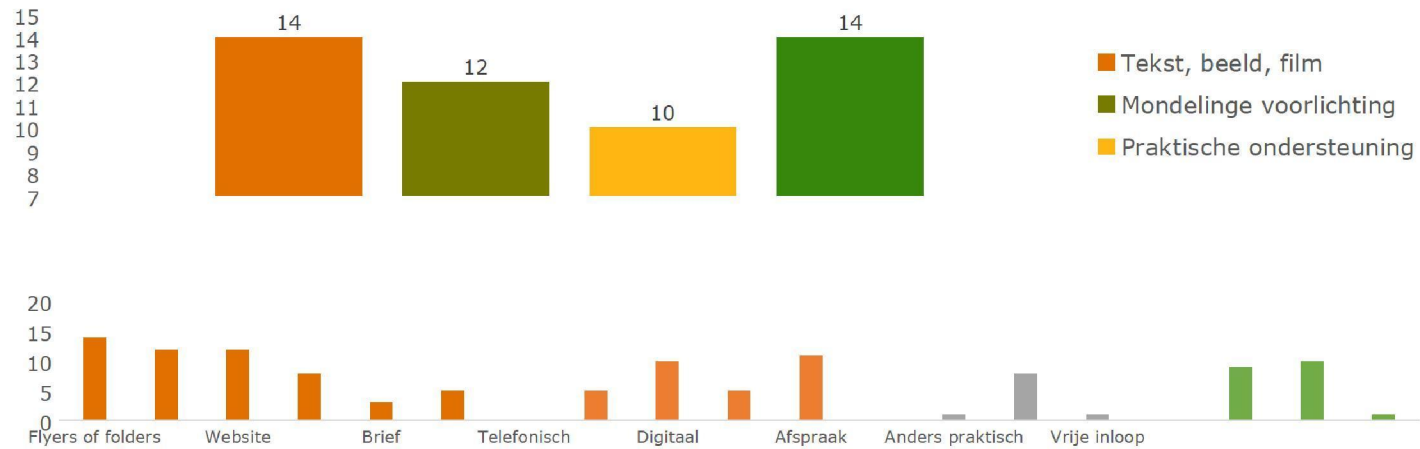
- niet gevaccineerd en dus ook geen boosterprik nemen
- bang voor de langetermijneffecten
- gevoel gedwongen om zich te laten vaccineren
- onnodig dat gezonde mensen zich laten vaccineren

Twijfel booster

- beter als de boosterprikken gebruikt worden voor derdewereldlanden

De GGD'en (n=15) maken vrijwel altijd gebruik van fijnmazige interventies in tekst, beeld of film en van laagdrempelig vaccinatie-aanbod

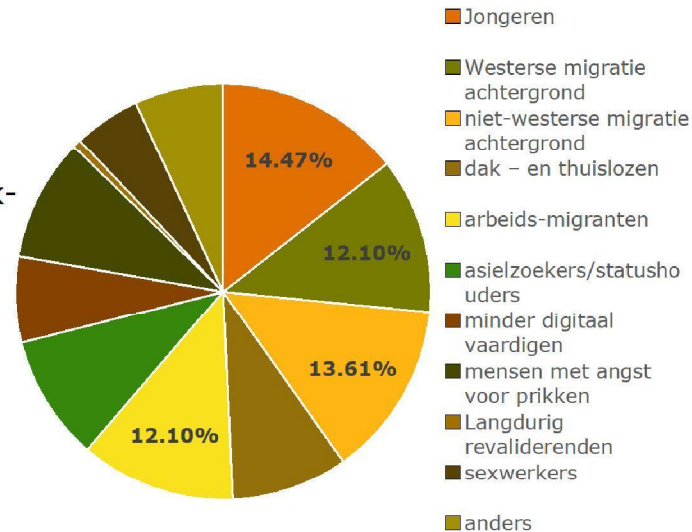

Interventies zijn grotendeels gericht op jongeren en op mensen met een migratieachtergrond

De meeste interventies richten zich op **jongeren** (14,5%) en mensen met een **migratieachtergrond** (niet-westers, westers, arbeidsmigranten), gevolgd door asielzoekers, dak- en thuislozen en sexwerkers.

Dit geldt voor zowel interventies in de vorm van tekst, beeld en film als voor mondelinge interventies. Interventies voor praktische ondersteuning en laagdrempelig aanbod richtten zich op vrijwel alle doelgroepen.

Vooraf GGD medewerkers en GGD kanalen worden ingezet om interventies te verspreiden en de doelgroep te bereiken

Voor het verspreiden van interventies in tekst, beeld en film worden eigen **GGD kanalen** en **sleutelfiguren** het meest ingezet. Kranten en QR codes volgen daarna. Van radio wordt het minst gebruik gemaakt.

Mondelinge interventies worden vooral door **GGD medewerkers** uitgevoerd. Bij de meest voorkomende mondelinge interventie (groepsvoorlichting) worden naast eigen medewerkers (n=10) sleutelfiguren ingezet (n=5) en verloopt groepsvoorlichting via zorgverleners (n=5).

Informatie over mobiele priklocaties en vrije inloop (laagdrempelig aanbod) wordt, door de 14 GGD'en die dat inzetten, vooral verspreid via **de eigen website** en **sociale media**. De helft van de GGD'en geeft aan dat de informatie over laagdrempelig aanbod persoonlijk uitgedeeld wordt.

Hoofdpijnen vaccineren

Fijnmazige interventies zetten diverse instrumenten in, met name op jongeren en migratieachtergrond, via eigen kanalen en sleutelfiguren

Blijvende redenen wel/niet vaccineren

- Ervaren ernst van langetermijnbijwerkingen
- Inschatting ernst ziekte, eigen gezondheid
- Einde (gevolgen van) crisis

Response op beleid

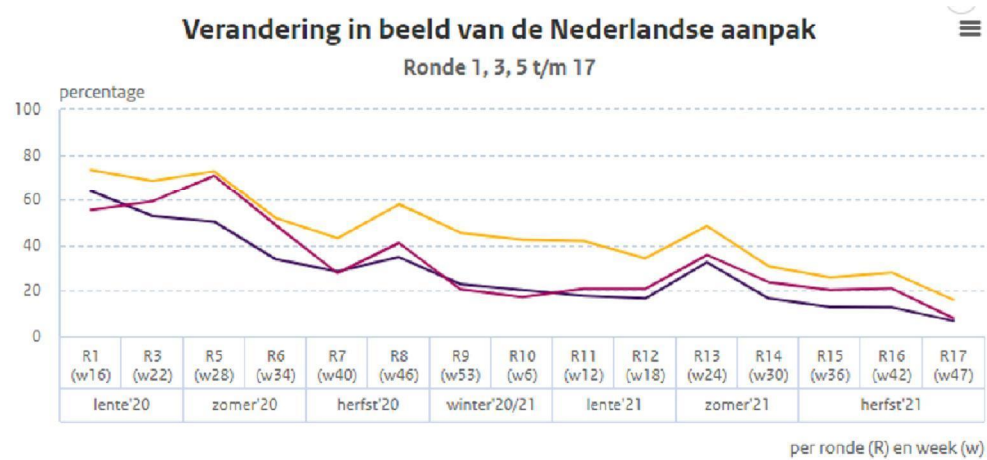
- Drang van overheid kan reden zijn om wel en niet te vaccineren

Vertrouwen in de overheid opnieuw flink gedaald

16% positief over coronabeleid, 73% aan begin pandemie

- sentiment in gesprek met anderen-(zeer) positief
- vertrouwen in aanpak overheid-(zeer) positief
- vergelijking met andere landen-(zeer) positief

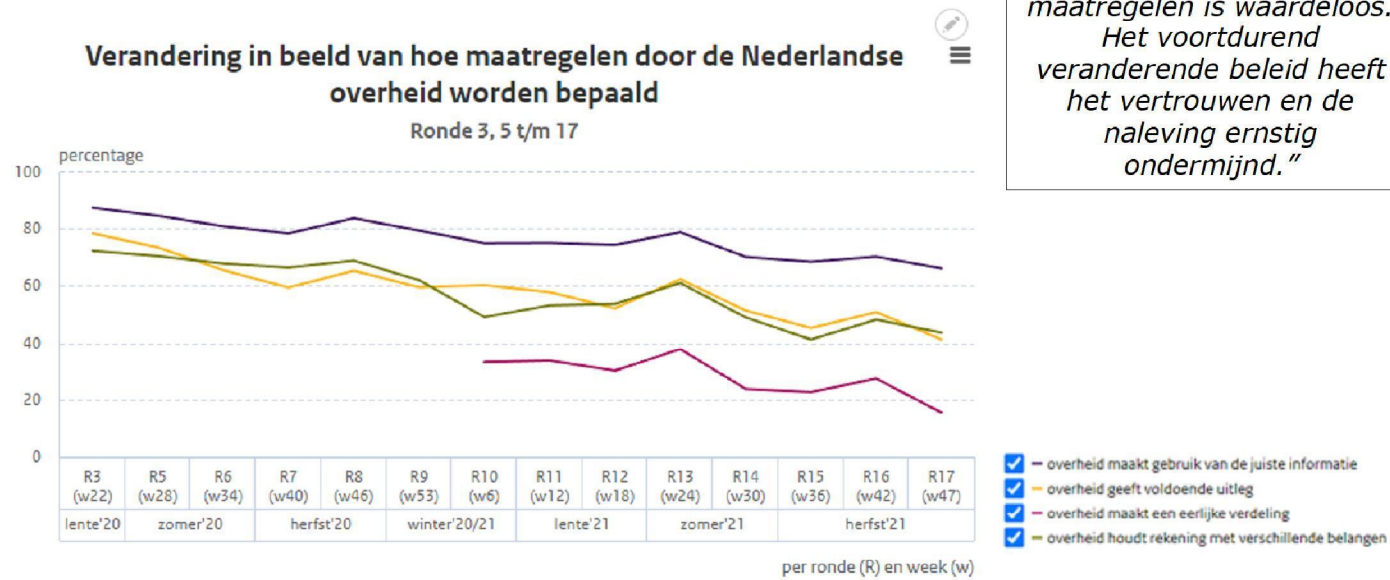

Vertrouwen in aanpak overheid

	Wel gevaccineerd (n=14776)	Niet gevaccineerd (n=838)
(zeer) negatief	43%	91%
Neutraal	41%	7%
(zeer) positief	16%	2%

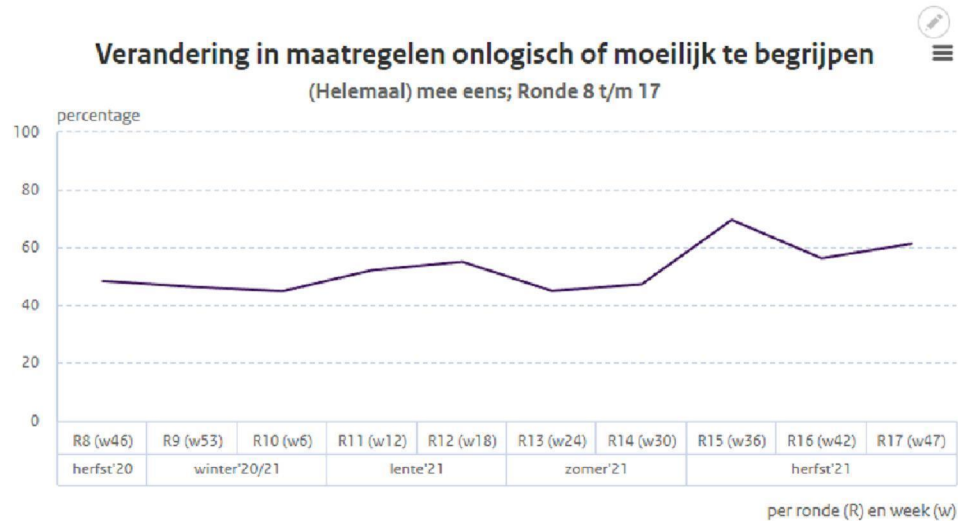
Ervaren rechtvaardigheid

"Communicatie over de maatregelen is waardeloos. Het voortdurend veranderende beleid heeft het vertrouwen en de naleving ernstig ondermijnd."

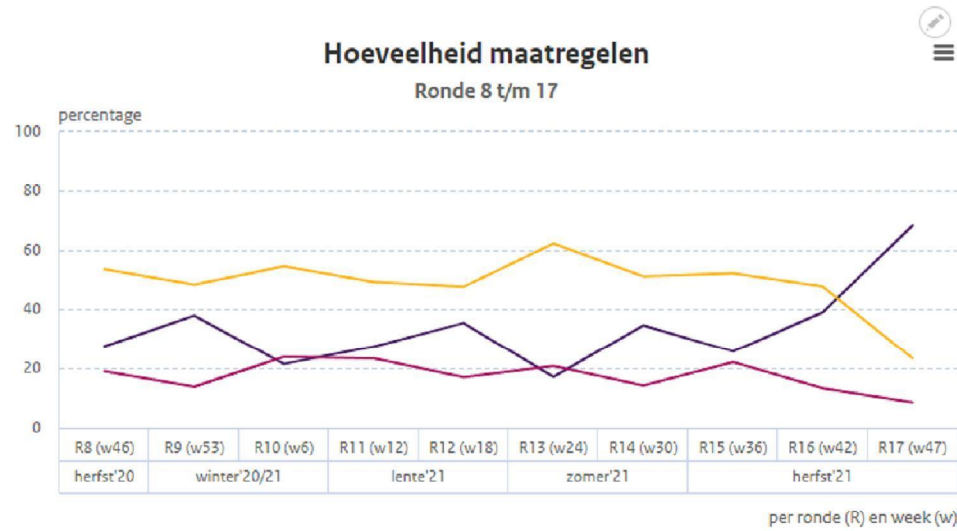
Maatregelen onlogisch

"De vernauwing van de openingstijden vind ik ronduit absurd. Je propt mensen nog meer op elkaar. Bij verruimde openingstijden verspreid het publiek zich en zitten ze minder dicht op elkaar."

Hoeveelheid maatregelen

- te weinig
- voldoende
- te veel

Hoeveelheid maatregelen

*"Prima die coronamaatregelen
maar de overheid had eerder [en
harder] in moeten grijpen toen de
besmettingen weer op liepen.
Wederom zijn ze te laat! Liever
eerder ingrijpen, dan dat het weer
zo uit de hand loopt. Men lijkt niet
te leren."*

	(helemaal) geen vertrouwen	Neutraal	(heel) veel vertrouwen
(veel) te weinig	71%	67%	56%
Neutraal	12%	30%	37%
(veel) te veel	17%	3%	7%

Conclusie

1. Verhoogd gevoel van dreiging van het virus, afname sociale activiteiten
  - Betere naleving van gedragsadviezen
  - Toename in draagvlak voor maatregelen, deelnemers vinden naleven gemakkelijker
2. Draagvlak coronatoegangsbewijs laag onder deelnemers die niet gevaccineerd zijn
3. Na lange verbetering weer een daling in welbevinden, met name onder jongeren
4. Drang vanuit overheid reden om wel én niet te laten vaccineren
5. Vertrouwen in de overheid opnieuw flink gedaald
  - Meerderheid vindt dat er te weinig maatregelen zijn en maatregelen worden als onlogisch ervaren

Fijne feestdagen!

Veilige en fijne feestdagen: aandachtspunten voor publiekscommunicatie

Publicatiedatum 25-11-2021 | 12:37

Net als vorig najaar zien we een flinke stijging in het aantal besmettingen. Tegelijkertijd is de situatie nu anders: een ruime meerderheid van de bevolking is gevaccineerd en loopt minder risico om ernstig ziek te worden. Hoe kan publiekscommunicatie bijdragen aan veilige en fijne feestdagen?

Het naleven van de maatregelen doen mensen niet alleen uit eigenbelang, maar ook om solidair te zijn met de samenleving en daarmee de verspreiding van het virus te verminderen. De meningen onder burgers zijn verdeeld over de mate waarin zij maatregelen nodig vinden: een deel ziet graag een strikt(er) beleid, een ander deel wil juist liever helemaal geen maatregelen meer. Er is ook verdeeldheid over vaccinatie: een minderheid is niet gevaccineerd en wil dit ook niet, een deel van de mensen die gevaccineerd zijn heeft moeite om solidair te zijn met mensen die dat niet zijn vanuit de gedachte dat er geen maatregelen nodig zouden zijn als iedereen gevaccineerd was.

Deze informatie is een update van de [factsheet Veilige feestdagen](#) (d.d. 15 december 2020).

Andere publicaties

- [Draagvlak en vertrouwen, het belang van ervaren rechtvaardigheid \(18 november 2021\)](#) →
- [Ervaren positieve en negatieve effecten van de coronapandemie \(30 september 2021\)](#) →
- [Impact van COVID-19 maatregelen op stakeholders in organisaties en netwerken: vijf lessen uit de praktijk \(24 september 2021\)](#) →
- [Overzicht publicaties Corona Gedragsunit](#) →

Contact & informatie

Deadlines ronde 18:

20 dec nieuwe onderwerpen; **3 jan** nieuwe beleidsaanpassingen

www.rivm.nl/gedragsonderzoek

5.1.2e

[@rivm.nl](mailto:5.1.2e@rivm.nl)

Aanmelden nieuwsbrief Corona & Gedrag:

www.rivm.nl/abonneren/nieuwsbrief-corona-gedrag

Bezoek onze website